

Nemzetközi működési modellek bemutatása különös tekintettel azok közjogi vonatkozásaira

A részletes problématerkép feldolgozását követően vegyük számba azokat nemzetközi jó gyakorlatokat, melyek, ha teljes egészében nem is, de elemeiben segítségünkre lehetnek a modelljavaslatok kidolgozásában. Sorrendben a német, osztrák, finn, izraeli, szingapúri, és lengyel példákat tekintjük át.

I. Német nyelvterületek

1. Osztrák szabályozás

1.1. Bevezető megállapítások

Ausztriában a 2002-es ún. Universitätsgesetz² (UG) rendelkezései vonatkoznak az egyetemekre. Jelen összefoglaló nem tér ki a pedagógusképzést érintő osztrák felsőoktatási törvényre.³

1.2. Jogi személyiség

Ausztriában az egyetemek jogi személyek, közjogi jogalanyok.⁴

1.3. Szervezet, vezetők kinevezési joga

Az egyetemek szervezeti és működési szabályait a jogszabályi rendelkezések figyelembevételével maguk alakítják ki.⁵ Ezen szabályzatot a szenátus fogadja el egyszerű többséggel a rektorátus javaslata alapján. Az osztrák egyetemek legfelsőbb szervei a szenátus, a rektorátus és az egyetemi tanács.⁶ Külföldi állampolgárok is lehetnek tisztviselők ezen szervezetekben.⁷

Az egyetemi tanács felügyeleti funkciókkal bír, hatásköreit az UG részletesen felsorolja.⁸ Az egyetemi tanács 5, 7 vagy 9 tagból áll⁹, tagjainak kinevezésére a törvényben felsorolt szervek (szenátus, kormány) jogosultak,¹⁰ mandátumuk pedig 5 évre szól, mely egyszer megújítható.¹¹

Az egyetem vezetéséért és képviseléséért a rektorátus felelős, feladatait nem taxatív módon a törvény tartalmazza.¹² A rektorátus egy rektorból és annak legfeljebb négy helyetteséből áll.¹³ A rektorátus tagjai ezen funkciójuk gyakorlása során nem utasíthatók.¹⁴ A rektort a szenátus javaslatára az egyetemi tanács választja négy évre, mandátuma megújítható.¹⁵ A szenátus feladatait a törvény részletesen tartalmazza.¹⁶ A szenátus 18 vagy 26 tagból áll¹⁷, összetételét a törvény szabályozza.¹⁸ A szenátusba az egyetemi professzorok és az egyetem meghatározott szervezeti egységeinek vezetői delegálnak tagokat. A szenátus tagjainak mandátuma három évre szól.¹⁹

² Bundesgesetz über die Organisation der Universitäten und ihre Studien.

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20002128>

³ Bundesgesetz über die Organisation der Pädagogischen Hochschulen und ihre Studien (Hochschulgesetz) 2005 <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20004626>

⁴ UG 4. §

⁵ UG 19. § (1) bek.

⁶ UG 20. § (1) bek.

⁷ UG 20. § (7) bek.

⁸ UG 21. § (1) bek.

⁹ UG 21. § (3) bek.

¹⁰ UG 21. § (6) bek.

¹¹ UG 21. § (8) bek.

¹² UG 22. § (1) bek.

¹³ UG 22. § (3) bek.

¹⁴ UG 22. § (7) bek. A rektor feladatait a törvény külön szabályozza, lásd UG 23. § (1) bek.

¹⁵ UG 23. § (3) bek.

¹⁶ UG 25. § (1) bek.

¹⁷ UG 25. § (2) bek.

¹⁸ UG 25. § (3)-(4) bek.

¹⁹ UG 25. § (5) bek.

1.4. Gazdasági autonómia

Az egyetemeket Ausztriában a szövetségi államkasszából finanszírozzák.²⁰ Az egyetemek állami bevétele egy alapforrásból és egy felsőoktatási strukturális eszközökből áll.²¹ A strukturális rész megosztása az egyetemek között mennyiségi, minőségi és teljesítményi jelzőszámok alapján történik,²² mely jelzőszámokat és a kifizetés lebonyolításának módját az illetékes miniszterek határozzák meg.²³ Az alapforrás meghatározásának alapja az ún. teljesítési szerződés²⁴, mely a szövetségi állam és az adott egyetem között jön létre hároméves időtartamra.²⁵ Ebben a szerződésben határozzák meg többek között az egyetemi célkitűzéseket, képzési profilt, képzési tervet, kapcsolódó statisztikákat, fejlesztési terveket és nemzetközi kapcsolatokat is. Az állam további pénzforrást is juttathat megállapodás alapján az adott egyetemnek meghatározott finanszírozási szükségletek kielégítése céljából.²⁶

Az egyetemek jogosultak államon kívüli forrásokra is, ill. a befektetésük nyeresége is a bevételi oldalt növeli; ezen bevételek nem csökkentik az állami finanszírozás mértékét.²⁷ Az egyetemek a bevételeik felett szabadon rendelkezhetnek, azonban a meghatározott céllal kapott juttatásoknál a célrendelés köti a gazdálkodásukat.²⁸ Az egyetemek saját nevükben és saját felelősségükre gazdálkodnak,²⁹ a szövetségi államot ezért felelősség nem terheli, kivéve, ha törvény eltérően rendelkezik.³⁰ Az egyetemi gazdálkodásért a rektorátus felelős, a szokásos gazdálkodáson túlmenő ügyletekhez azonban az egyetemi tanács hozzájárulása is szükséges.³¹

Minden egyetem jogosult társaságot, alapítvány és egyesületet alapítani, ill. ahhoz csatlakozni, valamint társaságban részesedést szerezni. Az ilyen alapításnak, részesedésnek, ill. csatlakozásnak az egyetemi feladatokat kell szolgálnia és nem szabad a kutatás és a tanítást hátrányosan érintenie.

1.5. Állami befolyás minősége, mértéke; fenntartói jogok

Az egyetemek és az általuk a törvény alapján alapított bizonyos társaságok, alapítványok, egyesületek, valamint az olyan társaságok, melyekben az egyetem közvetlenül vagy közvetve több mint 50 % részesedéssel rendelkezik, Ausztriában a szövetségi állam törvényességi felügyelete alá tartoznak.³² Ez a felügyelet kiterjed a törvények, rendeletek és az egyetemi alapító okirat betartásának ellenőrzésére. Az illetékes miniszter az adott egyetemi szervtől a feladataik teljesítése kapcsán felvilágosítást kérhet és dokumentumok megküldését kérheti.³³ Az illetékes miniszter a jogsértő egyetemi választás eredményét megsemmisítheti, továbbá az egyetemi szervek kötelesek az illetékes miniszter álláspontjának megfelelő, jogszerű állapotot helyreállítani.³⁴

Az állami felügyelet az egyetemek gazdálkodására is kiterjed.³⁵ Az egyetemek éves beszámolójukat az illetékes miniszternek továbbítják.³⁶ Az olyan ügyletekhez, melyek 10 millió eurón túlmenő felelősségvállalást jelentenek az egyetem részére, az illetékes miniszter hozzájárulása szükséges.³⁷ Az illetékes miniszter jogosult fizetéseképtelenség bekövetkezte esetén, ill. ezzel fenyegető helyzetben szanálási tervet az egyetemre kötelező jelleggel előírni, mely szanálási terv kiterjedhet kurátor(ok) kirendelésére is.³⁸

---

²⁰ UG 12. § (1) bek.

²¹ UG 12. § (6) bek.

²² UG 12. § (8) bek.

²³ UG 12. § (9) bek.

²⁴ UG 13. § (4) bek.

²⁵ UG 13. §

²⁶ UG 12. § (12) bek.

²⁷ UG 12. § (10) bek.

²⁸ UG 15. § (2) bek.

²⁹ UG 15. § (5) bek.

³⁰ UG 15. § (3) bek.

³¹ UG 15. § (1)-(4) bek.

³² UG 9. §, 45. §

³³ UG 45. § (2) bek.

³⁴ UG 45. § (4)-(6) bek.

³⁵ UG 15. § (6)-(7) bek.

³⁶ UG 16. § (5) bek.

³⁷ UG 15. § (4a) bek.

³⁸ UG 12. § (13) bek.

Intézményi példa – Donau-Universität Krems

1. Összefoglaló

A kreamsi egyetem az osztrák jog értelmében egy továbbképzési egyetemi központ,³⁹ közjogi jogalany, melyre az egyetemi törvény hatálya nem terjed ki,⁴⁰ erre tekintettel különleges státusza miatt is külön vizsgálatra érdemes az osztrák egyetemek közül. A kreamsi egyetem szervezeti-hatásköri felépítése is eltér a többi osztrák egyetem kapcsán az ismertetőm I. részében iratakhoz képest és nem a szenátus-rekturátus-egyetemi tanács a legfőbb szervei, hanem a kuratórium, az elnökség és a kollégium. A kreamsi egyetem operatív értelemben vett irányítója az elnökség, de a stratégiai irányítás és a belső szervezeti értelemben vett felügyelet miatt a kuratórium szerepe ugyancsak kiemelkedik. A kollégium szerepe ugyancsak kiemelkedik a kreamsi egyetem szervezetrendszerében az elnökség munkájának felügyelete és az egyetem életét meghatározó döntéshozatal kapcsán. Összességében a kreamsi egyetem szervezetrendszerében a fent bemutatott három szerv hatásköri ereje kiegyensúlyozottnak mondható egymás viszonylatában.

2. Szervezeti jogi részletszabályok

A kreamsi egyetem szervezete a következőképp összegezhető:

- kuratórium
- elnökség
- kollégium
- kollégium elnöke
- tanszéki közösségek
- tanszéki vezető.⁴¹

A kreamsi egyetem tanszékekre és szolgáltatási egységekre oszlik.⁴²

A kuratórium tagjait az osztrák oktatási miniszter nevezi ki.⁴³ A kuratórium feladatai az alábbiak:⁴⁴

- a kuratórium elnökének és helyettesének megválasztása
- határozathozatal az általános célkitűzésekről és fejlesztési tervekről
- állásfoglalás a költségvetési tervről
- állásfoglalás az éves számviteli zárásról
- irányelvek kibocsátása az egységes költségvetés-vezetésről
- kontrollintézkedések elfogadása, különösen a költségvetési szabályok betartásának ellenőrzésére és a források felhasználásának hatékonyságáról.
- állásfoglalás az alapító okirattal kapcsolatban,
- a kutatás és tanítás értékelésének elrendelése és közzététele,
- állásfoglalás a kollégium javaslatairól, melyek az oktatási szabályzatok elfogadására és módosítására vonatkoznak.
- a Kreamsi egyetemi törvény 29.§ szerinti felügyelet.

³⁹ Bundesgesetz über die Errichtung des Universitätszentrums für Weiterbildung mit der Bezeichnung Donau-Universität Krems. 1. szakasz (1) bekezdése.

⁴⁰ Bundesgesetz über die Organisation der Universitäten und ihre Studien. 6. szakasz (1) bekezdése.

⁴¹ Kreamsi egyetemi törvény. 7. szakasz (1) bekezdése.

⁴² Kreamsi egyetemi törvény 18.§

⁴³ Kreamsi egyetemi törvény 9.§ (1) bek.

⁴⁴ Kreamsi egyetemi törvény 10.§

Az elnökség vezeti a kreamsi egyetemet.⁴⁵ Az elnökség elnökből és alelnökökből áll.⁴⁶ Az elnököt a kollégium választja az oktatási miniszter javaslatára.⁴⁷ Az alelnököket ugyancsak a kollégium választja, ez esetben viszont az elnök tesz a személyükre javaslatot.⁴⁸ A kollégium az elnököt és az alelnököket kétharmados többséggel fontos okból felmentheti. Az oktatási miniszter jogosult a kollégiumot ülés összehívására kötelezni, melyen az elnök leváltásáról kell határozni.⁴⁹

Az elnökség a fő döntéshozatali szerv – a kuratórium által meghatározott célok és fejlesztési tervek alapján – mindazon kérdésekben, melyet a törvény nem utal más szerv hatáskörébe.⁵⁰

Az elnökség feladatai különösen az alábbiak:

- a személyi, pénzügyi és dologi eszközökről való rendelkezés
- kuratórium döntéseinek előkészítése
- előkészítő anyagok készítése az éves költségvetési tervhez, a költségűllépéshez és átcsoportosításhoz, valamint az éves zárszámadáshoz
- javaslattétel a kuratórium és a kollégium irányába bármely ügyben.
- az elnökség eljárásrendjének elfogadása
- az ún. Controlling-eszköztár kiépítése és alkalmazása.

Az elnök feladata az elnökség napi munkájának ellátása, az elnökség határozatainak végrehajtása, és az egyetem külső képviselője. Az alelnökök az elnök akadályoztatása esetén látják el az elnök feladatait.⁵¹

A kollégium tagjai a tanszékvezetők, egyéb tudományos munkatársak, a tanulók képviselői, az adminisztratív és technikai személyzet két képviselője.⁵² A kollégium tagjai közül egy elnököt és egy alelnököt választ.⁵³

A kollégium feladatai – a kuratórium által meghatározott célkitűzések figyelembevételével – az alábbiak:

- a kollégium elnökének és alelnökének megválasztása és leváltása
- az egyetem elnökének és alelnökének megválasztása
- az egyetem alapszabályának elfogadása
- az elnökség éves költségvetési tervének elfogadása, továbbá a költségűllépés és átcsoportosítások jóváhagyása a kuratórium meghallgatását követően
- az elnökség által beterjesztett zárszámadás jóváhagyása
- az elnökség tevékenységi jelentésének átvétele
- továbbfejlesztési tervek az oktatás és kutatás vonatkozásában
- döntés a kollégium elnökének döntéseivel szemben benyújtott fellebbezésekről
- oktatási szabályok meghozatalának, ill. módosításának javaslata az oktatási miniszter irányába.

⁴⁵ Kreamsi egyetemi törvény 11.§ (1) bek.

⁴⁶ Kreamsi egyetemi törvény 11.§ (2) bek.

⁴⁷ Kreamsi egyetemi törvény 11.§ (4) bek.

⁴⁸ Kreamsi egyetemi törvény 11.§ (5) bek.

⁴⁹ Kreamsi egyetemi törvény 11.§ (6) bek.

⁵⁰ Kreamsi egyetemi törvény 12.§ (1) bek.

⁵¹ Kreamsi egyetemi törvény 13. § (1) bek.

⁵² Kreamsi egyetemi törvény 14. § (1) bek.

⁵³ Kreamsi egyetemi törvény 14.§ (3) bek.

A kollégium elnökének feladata a tanulók felvétele, a kollégium döntéseinek végrehajtása, a szakmai megnevezések és tudományos fokozatok odaítélése.⁵⁴

A tanszéki vezetőt az elnökség a tanszéki gyűlés javaslata alapján nevezi ki.⁵⁵ A tanszékvezető feladatai az alábbiak:⁵⁶

- a tanszék irányítása
- javaslattétel az elnökség felé a megbízási- és munkaszerződések megkötése kapcsán
- az elnökség által nyújtott anyagi források allokálása a projektcsoportok felé,
- a tanszékre vonatkozó költségvetési és a zárszámadási tervzet elkészítése
- döntés oktatási és vizsgaügyekben

- döntés minden olyan ügyben, mely az oktatás és a vizsgázás működtetésének szervezeti kereteivel kapcsolatos, amennyiben ezt a törvény nem utalja más szerv hatáskörébe.

A **tanszéki gyűléshez** a projektcsoportvezetők és egyéb tudományos személyzet, valamint a tanulók képviselői tartoznak.⁵⁷ A tanszéki gyűlés feladatai az alábbiak:⁵⁸

- határozathozatal a tanszékkel érintő költségvetési tervről és zárszámadásról az elnökség felé történő beterjesztés céljából
- állásfoglalás adása az elnökség számára a tanszéki vezető javaslataihoz munka- és megbízási szerződések megkötése kapcsán
- általános irányelvek kibocsátása és a tanszéki vezető ellenőrzése ezen irányelvek betartása kapcsán
- oktatási anyagok kibocsátása a kurzusokhoz
- a tanszéki vezető döntése elleni fellebbezésről történő határozathozatal
- állásfoglalás projektcsoport létesítését megelőzően és javaslattétel az elnökség felé a projektcsoport vezetőjére vonatkozóan.

A tanszékeken projektcsoportok alapíthatók, melyek feladata a kremsi egyetemen történő oktatás előkészítése és gondozása, és a kapcsolódó kutatási munkák ellátása. A projektcsoport vezetőjét a tanszéki gyűlés javaslataira az elnökség nevezi ki.⁵⁹

A szolgáltatási egységek irányítása az elnökség feladata. A szolgáltatási egységek (pl. a könyvtár) a kremsi egyetem szerveinek működését támogatják.⁶⁰

2. Német szabályozás

2.1. Bevezető megállapítások

Németországban a felsőoktatási intézményeket érintően szövetségi szinten csak keretjellelű szabályozás létezik⁶¹, a felsőoktatási jog részletszabályait az egyes tartományok szabályozzák⁶², ezért Németországban 16 külön felsőoktatási jogrendszer létezik és ennél is több felsőoktatási törvény (jellemzően az orvosi egyetemekre vonatkozó speciális szabályozásra⁶³ tekintettel). A szövetségi állam jogosult olyan intézményeket is felsőoktatási

⁵⁴ Kremsi egyetemi törvény 15.§

⁵⁵ Kremsi egyetemi törvény 20. § (1) bek.

⁵⁶ Kremsi egyetemi törvény 20.§ (2) bek.

⁵⁷ Kremsi egyetemi törvény 21.§ (1) bek.

⁵⁸ Kremsi egyetemi törvény 20. § (3) bek.

⁵⁹ Kremsi egyetemi törvény 22.§ (1)-(2) bek.

⁶⁰ Kremsi egyetemi törvény 23.§ (1) bek.

⁶¹ Hochschulrahmengesetz, HRG. <https://www.gesetze-im-internet.de/hrg/>

⁶² Az egyes tartományi felsőoktatási jogszabályokat lásd itt: <https://www.hochschulverband.de/hochschulgesetzsammlung.html#>

⁶³ Lásd még: HRG 73. §

intézményként elismerni, melyek a tartományi jog szerint nem minősülnek annak.⁶⁴ A tartományi szabályozások közül a bajor felsőoktatási jog⁶⁵ bemutatását tartalmazza röviden jelen összefoglalás.

2.2. Jogi személyiség

A felsőoktatási intézmények Németországban közjogi jogalanyak minősülnek.⁶⁶

2.3. Szervezet, vezetők kinevezési joga

A bajor felsőoktatási intézmények legfőbb szervei a felsőoktatási intézmény vezetése, a szenátus és a felsőoktatási intézmény tanácsa.⁶⁷ A felsőoktatási intézmény vezetése az elnökből, legfeljebb négy választott tagból⁶⁸ és a kancellárból áll főszabály szerint,⁶⁹ de az alapító okirat kibővített vezetést is lehetővé tehet.⁷⁰ A felsőoktatási intézmény vezetése irányítja az intézmény napi működését és ellátja mindazon feladatokat, melyek nem tartoznak más szerv hatáskörébe.⁷¹

Az elnököt a felsőoktatási intézmény tanácsa választja meg, a tartományi oktatási miniszter javaslatára.⁷² Az elnök képviseli a felsőoktatási intézményt, végrehajtja az intézmény szerveinek határozatait, és összehívja a felsőoktatási intézmény vezetésének üléseit.⁷³

A kancellárt a felsőoktatási tanács választja meg az elnök javaslatára.⁷⁴ A kancellár vezeti a felsőoktatási intézményt igazgatási értelemben és felel a költségvetéséért.⁷⁵

A 11 tagú szenátus összetételét a törvény részletesen meghatározza.⁷⁶ A szenátus a felsőoktatási intézmény döntéshozatali szerve.⁷⁷

A felsőoktatási intézmény tanácsa a szenátus választott tagjaiból és 10 egyéb tagból áll.⁷⁸ A tanács jogosult például az alapító okirat elfogadására és az elnök megválasztására.⁷⁹

A felsőoktatási intézmények karokra tagozódnak, melynek a szervei a dékán, az oktatási dékán és a kari tanács.⁸⁰ A felsőoktatási intézmény alapító okirata kuratórium létrehozatalát írhatja elő az intézmény céljainak támogatására.⁸¹

2.4. Gazdasági autonómia

A bajor állam finanszírozza a felsőoktatási intézmények működését.⁸² A bajor felsőoktatási intézmények harmadik személytől is fogadhatnak finanszírozást, maguk is gazdálkodhatnak vagyonukkal és egyéb forrásból is finanszírozhatják magukat. Az olyan vagyontárgyak, melyeket kizárólag vagy túlnyomórészt állami forrásból szerez meg az egyetem, a bajor állam tulajdonába kerül. Az egyetemi költségvetést a tartományi miniszterek hagyják jóvá.⁸³

A bajor felsőoktatási intézmények az állami vagyont az egyetem vagyonától elkülönítetten kezelik, a vagyonkezelés során a harmadik személyek által nyújtott támogatásoknál meghatározott célra tekintettel

⁶⁴ HRG 70. §. Lást még: BayHSchG 76. szakasz (1) bek.

⁶⁵ Bayerisches Hochschulgesetz (BayHSchG).

<http://www.gesetze-bayern.de/Content/Document/BayHSchG/true?AspxAutoDetectCookieSupport=1>

⁶⁶ HRG 58.§ (1) bek.

⁶⁷ BayHSchG 19. szakasz (1) bek.

⁶⁸ Ezeket az elnök javaslatára a felsőoktatási intézmény tanácsa választja. BayHSchG 22. szakasz (1) bek.

⁶⁹ BayHSchG 20. szakasz (1) bek.

⁷⁰ BayHSchG 24. szakasz (1) bek.

⁷¹ BayHSchG 20. szakasz (2) bek.

⁷² BayHSchG 21. szakasz (1) bek.

⁷³ BayHSchG 21. szakasz (7) bek.

⁷⁴ BayHSchG 23. szakasz (2) bek.

⁷⁵ BayHSchG 23. szakasz (3) bek.

⁷⁶ BayHSchG 25. szakasz (1) bek.

⁷⁷ BayHSchG 25. szakasz (3) bek.

⁷⁸ BayHSchG 26. szakasz (1) bek.

⁷⁹ BayHSchG 26. szakasz (5) bek.

⁸⁰ BayHSchG 19. szakasz (4) bek. Lásd a kari szervekről: BayHSchG 27-32. szakaszt.

⁸¹ BayHSchG 35. szakasz (1) bek.

⁸² BayHSchG 5. szakasz.

⁸³ BayHSchG 5. szakasz (4) bek.

vannak.⁸⁴ A felsőoktatási intézmény vagyonának kezeléséről a felsőoktatási intézmény vezetése dönt a tanács által elfogadott költségvetés alapján.⁸⁵ A felsőoktatási intézmény saját vagyona mértékéig jogosult magánjogi jogalanyt alapítani és ilyen jogi személyben részesedést szerezni, azzal, hogy felelőssége nem haladhatja meg a részesedésének mértékét.⁸⁶ A felsőoktatási intézmények működéséhez kapcsolódó ingatlanvagyonot tartományi részről ingyenesen kell az intézmény tulajdonába adni, az ingatlanvagyonot vissza kell ruházni a bajor államra, amennyiben a felsőoktatási intézmény céljaira már nincs szükség.⁸⁷

2.5. Állami befolyás minősége, mértéke, fenntartói jogok

A tartományok törvényességi felügyeletet gyakorolnak a felsőoktatási intézmények felett.⁸⁸ Amennyiben az adott felsőoktatási intézmény állami feladatokat lát el, úgy törvény további felügyeleti hatásköröket is előírhat. Az egyetemek alapító okiratához a tartományi állam jóváhagyása szükséges.⁸⁹

A bajor felsőoktatási intézmények fejlesztési terve kapcsán a tartományi miniszter jogosult kötelező sztenderdeket előírni az adott felsőoktatási intézmény számára.⁹⁰ A bajor állam a felsőoktatási intézményekkel megállapodást köt a jövőbeli fejlesztés és a profil alakítása tárgyában.⁹¹

A bajor jog szerint az illetékes tartományi minisztériumot tájékoztatni kell a felsőoktatási intézményt érintő ügyekről.⁹² A minisztérium jogosult az egyetem területén ellenőrzést végezni, iratokba betekinteni és az üzletvezetést is megvizsgálni, továbbá a felsőoktatási intézmény jogszerűtlen határozatait és intézkedéseit saját hatáskörben orvosolni.⁹³ Súlyos jogszerűtlenség esetén az illetékes minisztérium arra is jogosult, hogy megbízottat küldjön ki az adott felsőoktatási intézményhez a felügyeleti célok elérése érdekében, végső esetben pedig elrendelheti a felsőoktatási intézmény bezárását.⁹⁴

Intézményi példa - Ludwig-Maximilians-Universität München

1. Összefoglaló

Az LMU München szervezetét két jogforrás szabályozza, a Bayerisches Hochschulgesetz és az egyetem alapszabálya⁹⁵. A Bayerisches Hochschulgesetz főbb szabályaira már utaltunk fentebb, erre tekintettel e helyütt az LMU Münchenre vonatkozó speciális szabályokat ismertetem az egyetem alapszabálya alapján. Az LMU legfőbb operatív szerve az elnökség, ill. az elnök, legfőbb döntési szerve az egyetemi tanács. Stratégiai döntésekben betöltött szerepe miatt a kibővített elnökség egyértelműen az LMU szervezeti értelemben vett különlegessége. A kancellár szerepe az egyetem igazgatása és a költségvetés tekintetében kiemelkedő. A szenátus a költségvetés szabályszerűségének felügyeleti szerve és az egyetemi tudományos élet legfőbb szerve az LMU esetében. Az LMU szervezetrendszerére összefoglalóan az mondható, hogy a hatalom hatásköri

⁸⁴ BayHSchG 73. szakasz (1) bek.

⁸⁵ BayHSchG 73. szakasz (2) bek.

⁸⁶ BayHSchG 73. szakasz (3) bek.

⁸⁷ BayHSchG 73. szakasz (5) bek.

⁸⁸ HRG 59. §

⁸⁹ HRG 58.§ (2) bek.

⁹⁰ BayHSchG 14. szakasz (2) bek.

⁹¹ BayHSchG 15. szakasz (1) bek.

⁹² BayHSchG 75. szakasz (1) bek.

⁹³ BayHSchG 75. szakasz (1)-(2) bek.

⁹⁴ BayHSchG 75. szakasz (3) bek.

⁹⁵ Grundordnung der Ludwig-Maximilians-Universität München Vom 15. Juni 2007.

https://www.uni-muenchen.de/aktuelles/amtl_voe/0100/186-grundordnung.pdf

értelemben több szerve oszlik el, mint például a kremsi egyetem esetében, több kiemelt jogosítványokkal bíró egyetemi szerv is egyensúlyozza-ellenőrzi egymást.

2. Szervezeti jogi részletszabályok

Az LMU-t egy **elnökség** vezeti (ez az egyetemi vezetés, Hochschulleitung), mely az elnökből, a kancellárból és négy választott tagból áll.⁹⁶ Az elnökség ellátja a törvény által rábízott feladatokat, továbbá mindazon ügyekben hatáskörrel rendelkezik, melyeket a törvény vagy az alapszabály nem utal más szerv hatáskörébe. Az elnökség intézi az egyetem napi működését, valamint meghatározza az egyetem költségvetését.⁹⁷

Az elnököt az **egyetemi tanács** kétharmados többséggel jogosult leváltani.⁹⁸ Az elnök feladatait akadályoztatása esetén az egyetemi vezetés további tagjaival történt konzultációt követően meghatározott állandó helyettes látja el.⁹⁹ Az elnök képviseli az egyetemet, összehívja az egyetemi vezetés üléseit, végrehajtja az egyetemi vezetés, az egyetemi tanács és a szenátus határozatait és ellátja a törvényben meghatározott egyéb feladatokat (pl.: halaszthatatlan esetben az elnök teszi meg az egyetemi vezetés számára nélkülözhetetlen intézkedéseket¹⁰⁰).¹⁰¹ Fontos kiemelni azt is, hogy a törvény szerint az elnök javaslatokat tesz az egyetem fejlesztése érdekében és meghatározza az egyetemi célkitűzéseket. Az elnök értesíti a szenátust és az egyetemi tanácsot minden, az egyetemet vagy annak igazgatását érintő kérdésben és az egyetemi tanács számára évente jelentést tesz az egyetem feladatainak ellátásáról.¹⁰²

A **kancellár** feladatait fentebb tárgyaltuk, ehhez képest csak arra utalnék még, hogy az elnök általános képviseleti jogához képest a kancellárt is megilleti speciális esetekben az egyetem képviseletének a joga, méghozzá jogi és igazgatási jellegű ügyek esetében, ideértve a költségvetési, építkezési és személyzeti kérdéseket is.¹⁰³ Az elnök választása esetén a kancellár a választási bizottság elnöke.¹⁰⁴ A kancellár kinevezése kapcsán megjegyzendő még, hogy ehhez a szövetségi minisztérium jóváhagyására van szükség.¹⁰⁵

Az egyetemi vezetés további négy tagját az egyetemi tanács választja, az elnök javaslatára.¹⁰⁶ Az LMU alapszabálya élt a törvényi lehetőséggel¹⁰⁷ és létrehozott egy kibővített elnökséget¹⁰⁸. A kibővített elnökség részt vesz az ún. központi bizottságok tagjainak kinevezésében, támogatja az egyetem vezetését feladatai ellátásában, megalkotja az egyetem fejlesztési tervét, határoz az egyetem karokra történő felosztásáról, dönt a költségvetés kiemelt témáiról, javaslatot tesz a kutatási súlypontokról a speciális kutatási területek létrehozásáról).¹⁰⁹

A **szenátus** felelős az egyetem által kibocsátandó jogi előírások elfogadásáért, dönt az oktatás és kutatás szempontjából alapvető kérdésekben,¹¹⁰ A szenátus támogatja és tanácsadással is segíti

⁹⁶ Grundordnung 8.§ (1) bek.

⁹⁷ Grundordnung 8.§ (2) bek.

⁹⁸ Grundordnung 9.§ (2) bek.

⁹⁹ Grundordnung 9.§ (3) bek.

¹⁰⁰ Bayerisches Hochschulgesetz, 21. szakasz (13) bek.

¹⁰¹ Grundordnung 9.§ (3) bek.

¹⁰² Bayerisches Hochschulgesetz, 21. szakasz (8) bek.

¹⁰³ Grundordnung 9.§ (3) bek.

¹⁰⁴ Grundordnung 9.§ (3) bek.

¹⁰⁵ Bayerisches Hochschulgesetz, 23. szakasz (2) bek.

¹⁰⁶ Grundordnung 12.§ (1) bek.

¹⁰⁷ Bayerisches Hochschulgesetz, 24. szakasz (1) bek.

¹⁰⁸ Ennek tagjairól lásd: Grundordnung 24.§ (1) bek.

¹⁰⁹ Grundordnung 24.§ (3) bek., Bayerisches Hochschulgesetz, 24. szakasz (3) bek.

¹¹⁰ Bayerisches Hochschulgesetz, 25. szakasz (3) bek., Grundordnung 25.§ (4)-(5) bek.,

az egyetemi vezetést a feladatai ellátásában, kinevezi a központi bizottságok tagjait, megvizsgálja a költségvetés szabályszerűségét és megadja a felmentvényt, kinevezi a kuratórium tagjait.

Az **egyetemi tanács** fogadja el és módosítja az egyetem alapszabályát, választja és leváltja az elnököt, megválasztja az egyetemi vezetés tagjait a kancellár kivételével, javaslatot tesz a kancellár személyére, dönt a kibővített egyetemi vezetés által javasolt fejlesztési tervről, dönt a kibővített egyetemi vezetés által javasolt egyetemi szervezeti felosztásról, dönt az egyetemi kurzusok létrehozásáról módosításáról és megszüntetéséről, állást foglal az egyetemi vezetés által tervezett és a tudományos, művészeti vagy működési egységek létrehozásáról, módosításáról vagy megszüntetéséről, meghatározza az egyetem költségvetését, átveszi az elnök beszámolóját és tanácskozhat róla.¹¹¹

Az LMU szervezethez tartoznak az ún. központi bizottságok¹¹², úgy mint:

- a stratégiáért felelős bizottság
- a kutatásért felelős bizottság
- oktatásért felelős bizottság
- vizsgálati bizottság.

Ezen bizottságok az egyetemi vezetés, a kibővített egyetemi vezetés és a szenátus munkáját segíti és tanácsadással is támogatja.

Az LMU München élte a törvényi lehetőséggel¹¹³ és **kuratóriumot** is létrehozott a szervezetrendszerén belül. A kuratórium feladata az egyetem érdekeinek támogatása a nyilvánosság előtt és az egyetemi feladatellátás támogatása.¹¹⁴ A kuratórium tagjait a szenátus választja.¹¹⁵

Az egyetem szervezetéhez tartoznak továbbá az ún. konventek, melyeket az egyetem tudományos és egyéb munkatársai érdekeit képviselik.¹¹⁶

Az egyetemi karok (dékán, dékánhelyettes, tanulmányi dékán, kari tanács, kari elnökség) szerveire jelen ismertető nem tér ki.¹¹⁷

II. Finnország

A finn felsőoktatási reformfolyamat része volt a 2009-ben elfogadott új egyetemi törvény, amely megerősítette az egyetemek függetlenségét, pénzügyi és jogi autonómiáját annak érdekében, hogy az intézmények jobban tudjanak igazodni a társadalmi elvárásokhoz. Ennek megfelelően az intézmények jogi státusát is újraszabályozták.

Az intézmények kikerültek az állami költségvetésből, és vagy alapítványi formában (foundation university) működhetnek az alapítványokra vonatkozó törvény szerint vagy állami vállalként (public corporation) az egyetemekről szóló törvény keretei között. Jelenleg két egyetem – az Aalto Egyetem és a Tamperei Műszaki Egyetem – működik alapítványi formában, a többi 12 intézmény a public corporation formát választotta.

¹¹¹ Grundordnung 26.§ (4) bek., Bayerisches Hochschulgesetz, 25. szakasz (3) bek.

¹¹² Grundordnung 27-30. §

¹¹³ Bayerisches Hochschulgesetz 35. szakasz (1) bekezdés.

¹¹⁴ Grundordnung 31.§ (1) bek

¹¹⁵ Grundordnung 31.§ (3) bek

¹¹⁶ Grundordnung 32-33.§

¹¹⁷ Grundordnung 28-32.§

Mindkét megoldás azt kívánta biztosítani, hogy az egyetemek független jogi személyé váljanak, és egyúttal felhatalmazást kapjanak önálló pénzügyi döntések meghozására és önálló emberi erőforrás politika folytatására. Az egyetemek dolgozóinak megszűnt a közalkalmazotti státusza, így az egyetemek önálló HR politikát folytathatnak. Az egyetemek pénzügyi lehetőségei megerősödtek (hitelfelvétel, vagyongazdálkodás).

Az Aalto Egyetem 2010-ben jött létre három intézmény – a Helsinki Műszaki Egyetem, a Helsinki Közgazdasági Egyetem és a Helsinki Művészeti és Tervezési Egyetem – összeolvadásával. Az összeolvadás a finn egyetemi szektor 2005-ben indult reformjának részeként ment végbe, és igen nagy nemzetközi figyelmet kapott. Az Aalto Egyetem létrehozásával a finn kormányzat Finnország innovációs potenciálját kívánta megerősíteni egy innovációt támogató vállalkozó egyetem mintájának létrehozásával. Ennek megfelelően az integráció jelentős politikai és pénzügyi támogatást kapott.

Intézményi példa – Aalto Egyetem

2.1. Összefoglaló

Az Aalto Egyetem jogi státusza szerint alapítvány,¹¹⁸ az egyik alapítója maga a finn állam. Az állam (Oktatási Minisztérium) irányítási joga az Aalto Egyetemre is kiterjed.¹¹⁹

Az állami irányítás megnyilvánul abban, hogy a finn egyetemek meghatározott évre, ill. évekre megállapodást kötnek az oktatási minisztériummal az egyetem működésére vonatkozó, képzési és tudománypolitikai szempontból központi jelentőségű mennyiségi és minőségi célokról, illetve azok megvalósításának figyelemmel kíséréséről és értékeléséről.¹²⁰

Az Aalto Egyetem finanszírozása állami forrásból és alapítványi forrásból biztosított.¹²¹ Az Aalto Egyetem alap- és kiegészítő finanszírozásban is részesülhet az államtól. Az oktatási minisztérium az alapfinanszírozás összegénél figyelembe veszi az adott egyetemi tevékenység volumenét, minőségét és hatékonyságát, illetve más képzési és tudománypolitikai célokat.¹²² Az oktatási minisztérium eredményesség szerinti kiegészítő finanszírozást is megítélhet az egyetemeknek az egyetem eredményes működése alapján. A minisztérium a finanszírozás megítélésakor a felhasználással kapcsolatban feltételeket és korlátozásokat szabhat.¹²³ A finn egyetemek kötelesek tájékoztatni az oktatási minisztériumot az egyetemi képzéssel és kutatással kapcsolatos, az állami finanszírozás szempontjából releváns adatokról.¹²⁴ Az oktatási minisztérium jogosult a már megítélt állami támogatás kifizetésének felfüggesztésére és visszakövetelésére is a törvényben meghatározott esetekben.¹²⁵ Az államnak az egyes egyetemi szervek, ill. tisztviselők megválasztásában nincs szerepe.¹²⁶

¹¹⁸ Aalto University bylaws. Aalto University board meeting on 17 April 2014. 1. pont. Finn egyetemi törvény 1. § és

¹¹⁹ Finn oktatási törvény 1. § 15. pont.

¹²⁰ Finn egyetemi törvény 48. szakasz (1) bek.

¹²¹ Finn egyetemi törvény 1. § utolsó mondata és Aalto University Foundation Constitution. Aalto University board meeting on 21 March 2016 and 16 September 2016. 4. szakasz.

http://www.aalto.fi/en/about/organization/aalto_university_foundation_constitution_10_2010.pdf

¹²² Finn oktatási törvény 49. szakasz (3) bek.

¹²³ Finn oktatási törvény 49. szakasz (5) bek.

¹²⁴ Finn oktatási törvény 51. szakasz.

¹²⁵ Finn oktatási törvény 53., 55. szakasz.

¹²⁶ Lásd különösen: Aalto University Foundation Constitution. 6. szakasz.

Az aalto-i egyetem az Aalto Egyetem alapítványa által fenntartott egyetem, azaz alapítványi egyetem a finn felsőoktatási törvény alapján, ebből következően nem az ún. közjogi státuszú egyetemek szervezeti felépítését követi a finn jogban.¹²⁷ Az aalto-i egyetem iskolákra tagozódik.¹²⁸

Az egyetem végrehajtó szervei az igazgatótanács, az elnök és az oktatási ügyek bizottsága.¹²⁹ Az egyetemenél működhet az egyetem alapszabálya szerint igazgató, alelnökök, professzorok tanácsa, befektetési tanács, oktatási fellebbviteli tanács és tanulók számára nyújtandó anyagi segítségért felelős bizottság.

Összefoglalóan az mondható el ezen finn egyetemről, hogy a legfontosabb jogosítványokkal az igazgatótanács rendelkezik az egyetem szervezetén belül, hatásköri szempontból a **jeruzsálemi héber egyetem szervezetéhez viszonyítva** az ottani kormányzótanács, szenátus és igazgatóság feladatai összpontosulnak a finn egyetemenél egyetlen szervben. Az egyetem elnökének és az igazgatónak az egyetem mindennapi ügyeinek intézésben van szerepe. Kiemelendő még az egyetemi alapszabály által nevesített bizottságok közül az egyetemi oktatási ügyek albizottsága, mely túlnyomórészt, de nem kizárólag oktatási ügyekben van döntő szerepe. Az aalto-i egyetem szervezetének további különlegessége az egyetem alapszabálya által nevesített tanácsadó szervek és egyéb bizottságok.

2.3. Szervezeti jogi részletszabályok

Igazgatótanács

Az igazgatótanács¹³⁰ 7 tagból áll, beleértve az elnökét és az alelnökét.¹³¹ Az igazgatóság felelős azért, hogy az egyetem megfelelően működjön és a vagyona biztonságos és jövedelmező módon legyen befektetve. Az igazgatótanács határozza meg az egyetem stratégiáját és minden hosszú távú tervet. Az igazgatótanács nevezi ki az egyetem elnökét és határozza meg a feladatait.

Az igazgatótanács továbbá:

- kinevezi és elbocsátja az igazgatót, valamint meghatározza az igazgató és az elnök kötelességeit és hivatali idejét
- kinevezi és elbocsátja a dékánt, valamint meghatározza a dékán kötelességeit és hivatali idejét
- kinevezi és elbocsátja a befektetési tanács tagjait, valamint meghatározza a tagok kötelességeit és hivatali idejét
- megalapítja és megszünteti az egyetemi iskolákat és más egyetemi szintű oktatási és kutatási egységet
- jóváhagyja az egyetem éves működési tervét és költségvetését
- évente jelentést nyújt be az oktatási ügyek bizottságának az egyetem működéséről
- jóváhagyja az egyetemi szabályzatokat
- dönt a tanulók hallgatói jogviszonyának felfüggesztéséről
- felügyeli az egyetem számvitelét és vagyonkezelését.

Az igazgatótanács jogosult hatásköreit az elnökre, más végrehajtó testületre vagy személyre

¹²⁷ Finn felsőoktatási törvény 13. §

¹²⁸ Aalto University bylaws. Aalto University board meeting on 17 April 2014. http://www.aalto.fi/en/about/organization/aalto_university_bylaws_17042014.pdf

¹²⁹ Aalto University bylaws. Aalto University board meeting on 17 April 2014. 5. szakasz.

¹³⁰ A finn egyetemi törvény fordítása a szenátus elnevezést használja.

¹³¹ Aalto University bylaws. Aalto University board meeting on 17 April 2014. 6. szakasz.

delegálni.

Az egyetem elnöke

Az egyetem elnöke¹³² irányítja az egyetemet és képviseli azt.¹³³ Az egyetem elnökét az igazgatótanács nevezi ki öt évre.

Az egyetem elnöke felelős az alábbiakért:

- az egyetem stratégiájának fejlesztéséért és végrehajtásáért
- gondoskodik az egyetemi erőforrások kezeléséért és elosztásáért
- stratégiai kapcsolatot alakít ki a kormánnyal, vállalkozásokkal, akadémiai partnerekkel, a közszférával és a végzett hallgatókkal
- jóváhagyja az egyetemi szabályzatokat
- dönt a professzori és docensi cím adományozásáról
- ellátja az egyetemi szabályzatok és a kormányzótanács rábízott feladatait
- kialakítja az igazgatási és támogatói szervezeti egységek struktúráját¹³⁴
- dönt az egyetemi alkalmazottak alkalmazásáról és elbocsátásáról.¹³⁵

Az egyetem elnöke kivételes esetben az igazgatótanács helyett hozhat hosszú távú döntéseket, ha ezzel az igazgatótanács megbízta vagy szükséghelyzet áll fenn és az egyetemet egyébként károsodás érné. Az egyetem elnöke jogosult bármely egyetemi szerv ülésén részt venni és felszólalni, a jelölő bizottság kivételével.

Igazgató

Az igazgatót az igazgatóság nevezi ki az elnök javaslatára.¹³⁶ Az alelnököket ugyancsak az igazgatóság nevezi ki az elnök és az igazgató javaslatára. Az igazgató az elnök helyettese, támogatja az elnököt a stratégiai fejlesztésben, a professzorok kinevezésében és az erőforrás gazdálkodásban. Az igazgató irányítja a tanításhoz, kutatáshoz és közösségi élethez kapcsolódó eljárásokat és ellátja az elnök által rá delegált feladatokat. Az igazgató jogosult bármely egyetemi szerv ülésén részt venni és felszólalni, a jelölő bizottság kivételével. Az alelnökök az igazgatónak tartoznak jelentéstételi kötelezettséggel.

Egyetemi oktatási ügyek bizottsága

Az egyetemi oktatási ügyek bizottsága¹³⁷ 19 állandó és 38 póttagból áll.¹³⁸ Ezen bizottság elnöke az egyetem elnöke vagy egy általa kijelölt személy. A bizottsági tagok mandátuma négy évre szól, a tanuló tag esetében ez egy év. A bizottság feladatai az alábbiak:¹³⁹

- dönt az egyetemi tantervről és oktatási követelményekről
- meghatározza a felvételi követelményeket
- dönt az oktatásra, a kutatásra és a művészeti tevékenységekre vonatkozó szabályokról
- dönt a tiszteletbeli doktori cím adományozásáról

¹³² A finn felsőoktatási törvény fordítása a rektor elnevezést használja.

¹³³ Aalto University bylaws. Aalto University board meeting on 17 April 2014. 8. szakasz.

¹³⁴ Aalto University bylaws. Aalto University board meeting on 17 April 2014. 21. szakasz.

¹³⁵ Aalto University Foundation Constitution. 9.6. szakasz.

¹³⁶ Aalto University bylaws. Aalto University board meeting on 17 April 2014. 10. szakasz.

¹³⁷ A finn felsőoktatási törvény módosítása a következő elnevezést használja: alapítványi egyetem közös többtagú igazgatási testülete.

¹³⁸ Aalto University bylaws. Aalto University board meeting on 17 April 2014. 11. szakasz.

¹³⁹ Aalto University bylaws. Aalto University board meeting on 17 April 2014. 13. szakasz.

- kinevezi és elbocsátja a jelölő bizottság tagjait
- meghatározza az igazgatótanács és az igazgatótanács tagjainak hivatali idejét az egyetemi alapszabály módosításával
- kijelöli a szükséges bizottságokat, melyek a diplomával, értékeléssel, fellebbezésekkel, és más testületeket, melyek az oktatás és a kutatás megszervezésével foglalkoznak és kijelöli ezek tagjait, a póttagokat és ezek eljárásrendjét
- kinevezi az igazgatótanács tagjait a jelölő bizottság javaslata alapján, azzal, hogy amennyiben a javaslattal nem ért egyet, azt egy alkalommal visszaküldheti.

Az egyetemi oktatási bizottság a hatásköreit – az egyetemi szabályzatban meghatározott kivételekkel – az egyetemi iskolák valamelyikének oktatási bizottságára átruházhatja.

Egyéb szervek

A jelölő bizottság 5 tagból áll,¹⁴⁰ tagjai közül elnököt és alelnököt választ. A bizottság feladata az igazgatótanács tagjainak kinevezésére vonatkozó döntést előkészíteni az egyetemi oktatásiügyi bizottság számára. A bizottság tagjainak mandátuma 1 év.

A professzorok tanácsa tanácsadó testületként működik az egyetemi elnök, alelnökök és igazgató mellett.¹⁴¹ A tanácselnököt és két alelnököt választ tagjai közül, akiknek mandátuma 2 évig tart. Az egyetem elnöke titkárt jelölhet ki a bizottság mellé.

A befektetési bizottság tagjait az igazgatótanács nevezi ki.¹⁴² E bizottság az igazgatótanács, az elnök és a pénzügyi igazgató mellett működő tanácsadó szerv az egyetem vagyongazdálkodását illető kérdésekben.

Az oktatási fellebbviteli bizottság egy elnökből és 10 további tagból áll, mely további tagok után póttagot is kijelölnek.¹⁴³ A bizottság feladata az osztályzatokkal szembeni fellebbviteli ügyekben és a javítási kérelemben való döntés.

A tanulók számára nyújtandó anyagi segítségért felelős bizottság tagjainak mandátuma 2 évre szól.¹⁴⁴ Ezen bizottság áll egy elnökből és legalább további három, legfeljebb hét tagból.

Az igazgatótanács és az egyetem elnöke jogosult további tanácsadó vagy más ad hoc szerv létrehozására és meghatározhatja ezek kötelelességeit.¹⁴⁵

Az egyetemi iskolák szervezeti felépítésére (igazgató, dékán, egyetemi iskola oktatási bizottsága) jelen ismertető nem tér ki.¹⁴⁶

III. Izrael

¹⁴⁰ Aalto University bylaws. Aalto University board meeting on 17 April 2014. 15. szakasz.

¹⁴¹ Aalto University bylaws. Aalto University board meeting on 17 April 2014. 16. szakasz.

¹⁴² Aalto University bylaws. Aalto University board meeting on 17 April 2014. 17. szakasz.

¹⁴³ Aalto University bylaws. Aalto University board meeting on 17 April 2014. 19. szakasz.

¹⁴⁴ Aalto University bylaws. Aalto University board meeting on 17 April 2014. 20. szakasz.

¹⁴⁵ Aalto University bylaws. Aalto University board meeting on 17 April 2014. 19. szakasz.

¹⁴⁶ Aalto University bylaws. Aalto University board meeting on 17 April 2014. 22-25. szakasz.

Izraelben a felsőoktatási intézmények költségvetési szervként, vagy gazdasági társaságként működnek, melyhez az állam biztosítja a keretrendszer és a költségvetés jelentős részét. Működésük non-profit szemléletű, az eredményt a következő év(ek)ben fel lehet és kell használniuk. A hosszú távú tervezhetőséget a kormány által elfogadott 6 éves tervek biztosítják, melyben a felsőoktatásra szánt összeg mellett transzparens módon meg van fogalmazva, hogy milyen területekre milyen források állnak rendelkezésre.

Az 1958-ban alapított Felsőoktatási Tanács feladata minden a felsőoktatással kapcsolatos terület irányítása. Jelenleg közel 100 fős a testület, és 9 nagy területen számos bizottsággal működik. Legfőbb döntéshozó szerve a The Composition of the Council, mely 25 fős. Elnöke az oktatási miniszter, tagja a PBC (Felsőoktatási Tanács egyik albizottsága) elnöke, és két hallgatói képviselő. Az összes tag legalább kétharmadát a felsőoktatás területén tapasztalattal rendelkező személyek alkotják, a további tagok privát szereplők. Minden tagot a kormány javaslatára az államfő nevez ki, ötéves időtartamra.

Intézményi példa – Jeruzsálemi Héber Egyetem

1. Összefoglaló

A jeruzsálemi héber egyetem állam által elismert egyetem, mely társaság (corporation) formában működik.¹⁴⁷ Az egyetem költségvetésének jelentős részét (50-70 %) az állam (Felsőoktatási Tanács albizottsága) biztosítja; az izraeli egyetemek közül a legnagyobb részt a jeruzsálemi héber egyetem kapja.¹⁴⁸ Az állam a Felsőoktatási Tanács albizottságán keresztül felügyeli az állami források egyetem általi felhasználását.¹⁴⁹ Az államnak az egyes egyetemi szervek, ill. tisztviselők megválasztásában nincs szerepe.

A Jeruzsálemi Héber Egyetem a következő főbb szervekre, ill. tisztviselőkre osztható szervezeti értelemben:

- elnök
- rektor
- kormányzótanács¹⁵⁰
- igazgatóság
- kancellár.

Ezen egyetem szervezetrendszerében kétségkívül a kormányzótanács rendelkezik a legerősebb jogosítványokkal az egyetem irányítása szempontjából, az elnök és a végrehajtó bizottság a kormányzótanács alatt működő ügyintéző intézmények. Külön intézményi státusza van a hierarchiában az igazgatóságnak, melynek felügyeleti, döntéshozó és (stratégiai) döntési hatáskörei is vannak. Az egyetem tudományos életét pedig a rektor és a szenátus irányítja, ill. felügyeli.

Az elnök az egyetem vezetője, aki a kormányzótanácsnak tartozik felelősséggel az egyetem napi

¹⁴⁷ Alapszabály preambuluma 3. bek. A Megbízó által biztosított szakmai anyag civil szervezetként/költségvetési szervként utal az egyetemre. 12.o.

¹⁴⁸ Megbízó által biztosított szakmai összefoglaló 13, 16.o.

¹⁴⁹ Megbízó által biztosított szakmai összefoglaló 14.o.

¹⁵⁰ Jeruzsálemi Héber Egyetem Alapszabálya („Alapszabály”) 6. szakasz.

<https://new.huji.ac.il/en/page/472>

ügyeinek intézéséért.¹⁵¹ Ugyancsak az elnök felelőssége, hogy az egyetem szervezetrendszerén belül minden szerv és tisztviselő ellássa a feladatát, továbbá ellátja az egyetem külső képviseletét. Az elnököt megilleti minden ahhoz szükséges jogosultság, hogy az egyetem irányítását végezhesse.

A kormányzótanács a jeruzsálemi egyetem legfőbb szerve.¹⁵² A kormányzótanács felügyeli az egyetem menedzsmentjét, ügyeit, a problémás eseteket és a vagyont. A kormányzótanács megvizsgálja és jóváhagyja az egyetem költségvetését és pénzügyi politikáját. Jogosult tovább megvizsgálni és jóváhagyni az éves beszámolót, jelentéseket, valamint pénzügyi terveket. A kormányzótanács – sürgős esetben a végrehajtási bizottság – jogosult meghatározni a fenti tisztviselők mandátumának idejét, feladat- és hatáskörét, valamint kinevezésük módját.¹⁵³ Általánosságban a kormányzótanács minden olyan intézkedés megtételére jogosult, mely az egyetem érdekét leginkább szolgálja.

A végrehajtó bizottság a szenátus és a nyilvánosság képviselőiből áll.¹⁵⁴ A végrehajtó bizottság felel az ügyintézésért és vagyongazdálkodásért. A kormányzótanács delegálhat feladatot a végrehajtó bizottság részére és elláthatja annak bármely feladatát (az egyetem vagy a kormányzótanács elnökének kezdeményezésére), ha az nem ülészik.

A rektor az egyetem tudományos életének irányítója, aki a szenátusnak tartozik felelősséggel.¹⁵⁵ A szenátus az egyetem tudományos életének felügyeletéért felelős.¹⁵⁶ A szenátus ellenőrzi, szabályozza és felelősséggel tartozik az utasításokra, oktatásra, kutatásra, vizsgáztatásra és fegyelmi eljárásra vonatkozó sztxenderdek fenntartásáért. A szenátus jogosult tanácsadással és javaslattétellel segíteni a kormányzótanácsot és a végrehajtó bizottságot az egyetemet érintő ügyekben.

Az egyetemi szervezetrendszerhez tartozik továbbá a tudományos ügyek bizottsága és a gyűlés is.¹⁵⁷

A jeruzsálemi egyetem karokra és iskolákra osztható.¹⁵⁸

2. Szervezeti jogi részletszabályok

Kormányzótanács

A kormányzótanács tagjainak számát maga a kormányzótanács határozza meg, de ez 100 főnél nem lehet több.¹⁵⁹ A kormányzótanács áll hivatalbóli és kijelölt (pl. egyetem baráti egyesülete, professzorok, diákok által) tagokból.¹⁶⁰ A kormányzótanács tagjainak mandátuma 3 évre szól, mely megújítható.¹⁶¹ Bizonyos kinevezett kormányzótanácsai tagok esetében az egyetem alapszabálya további tagok kinevezését írja elő¹⁶² és ismeri a tiszteletbeli tag intézményét is.¹⁶³ A

¹⁵¹ Alapszabály 9. szakasz.

¹⁵² Alapszabály 10. szakasz.

¹⁵³ Alapszabály 6. cikk (2) bek.

¹⁵⁴ Alapszabály 11. szakasz.

¹⁵⁵ Alapszabály 8. szakasz.

¹⁵⁶ Alapszabály 12. szakasz.

¹⁵⁷ Alapszabály 14. és 16. szakasz.

¹⁵⁸ Alapszabály 15. pont.

¹⁵⁹ Alapszabály 1.sz. melléklet 2. pont.

¹⁶⁰ Alapszabály 1.sz. melléklet 3. pont.

¹⁶¹ Alapszabály 1.sz. melléklet 6. a. pont.

¹⁶² Alapszabály 1.sz. melléklet 8. pont.

¹⁶³ Alapszabály 1.sz. melléklet 11. pont.

kormányzótanács tagjai közül elnököt és alelnök(ke)t választ.¹⁶⁴ A kormányzótanács bizottságokat hozhat létre az általa szükségesnek tartott célra.¹⁶⁵ A kormányzótanács hatáskörébe esnek az alábbiak:¹⁶⁶

- a kormányzótanács elnökének megválasztása
- az egyetem elnöke kinevezésének jóváhagyása
- a pénzügyi és költségvetési jelentések jóváhagyása
- a kormányzótanács tagjainak és tisztségviselőinek kinevezése
- az egyetem alapszabályai módosításának jóváhagyása
- az egyetem működésére vonatkozó alapvető irányelvek megvitatása
- az egyetem pénzügyi és egyéb ügyeire vonatkozó jelentések átvétele
- vagyonekezelő kinevezése bármely egyetemi vagyontárgy felett.

Végrehajtó bizottság

A végrehajtó bizottság 40 tagból áll, tagjai többek között a kormányzótanács elnöke, a rektor, és a professzorok.¹⁶⁷ A külföldi tagok mellé a kormányzótanács póttagokat is kijelöl a végrehajtó bizottságba.¹⁶⁸ A végrehajtó bizottsági tagok mandátuma három évre szól, mely mandátum egyszer három évre megújítható.¹⁶⁹ A végrehajtó bizottság bizottságokat hozhat létre az általa szükségesnek tartott célra. A végrehajtó bizottság az igazgatósághoz delegálhatja bármely feladatát.

A végrehajtó bizottság hatáskörei az alábbiak:¹⁷⁰

- megválasztja az egyetem elnökét a jelölő bizottság javaslatára
- megerősíti az egyetemi kar vagy iskola megalapítását ill. bezárását
- meghatározza az egyetemi költségvetés, pénzügyi jelentés, mérleg, bevételi és kiadási terv, valamint ellenőrzés előkészítésének szabályait
- megvizsgálja és jóváhagyja a pénzügyi jelentéseket a kormányzótanácsnak való továbbítás céljából
- kinevezi évente az egyetem könyvvizsgálóit és meghatározza kinevezésük és eltávolításuk szabályait
- jóváhagyja az egyetem tulajdonában álló ingatlan eladását vagy megterhelését, továbbá azok használati jogának átengedését, ill. lízingjét nem egyetemi szervezet részéről, ha a használat meghaladja az öt évet
- jóváhagyja a tudományos munkatársakra vonatkozó fegyelmi szabályokat.

Igazgatóság

Az igazgatóság 15 tagból áll, tagja többek között a kormányzótanács elnöke, az egyetem elnöke és a rektor is.¹⁷¹ Az igazgatóság tagjait a végrehajtó bizottság választja három évre, mely mandátum kétszer meghosszabbítható. Az igazgatóság elnökét ugyancsak a végrehajtó bizottság választja meg. Az igazgatóság hatásköreit általa kijelölt bizottságra delegálhatja.

Az igazgatóság hatáskörei az alábbiak:¹⁷²

¹⁶⁴ Alapszabály 1.sz. melléklet 13. ont.

¹⁶⁵ Alapszabály 1.sz. melléklet 16. pont.

¹⁶⁶ Alapszabály 1.sz. melléklet 17. pont.

¹⁶⁷ Alapszabály 1.sz. melléklet 18. pont.

¹⁶⁸ Alapszabály 1.sz. melléklet 19. pont.

¹⁶⁹ Alapszabály 1.sz. melléklet 22. pont.

¹⁷⁰ Alapszabály 1.sz. melléklet 29. pont.

¹⁷¹ Alapszabály 1.sz. melléklet 31. pont.

¹⁷² Alapszabály 1.sz. melléklet 32. pont.

- az egyetemi adminisztráció és vagyongazdálkodás felügyelete,
- az egyetem elnöke tevékenységének felügyelete,
- az egyetem pénzügyi és költségvetési jelentéseinek megvitatása és jóváhagyása a kormányzótanács és a végrehajtó bizottságnak továbbítás céljából
- az egyetemi költségvetés éven belüli módosításának jóváhagyása, ha a módosítás nem jelent túlköltséget a teljes büdzsén felül
- az egyetemi karok és iskolák megnyitásáról és bezárásáról való döntés, a szenátus javaslatlététe után és a végrehajtó bizottság jóváhagyása esetén
- az egyetemi fejlesztési terv meghatározása,
- az egyetemi szenior tisztviselők kinevezésére vonatkozó szabályok elfogadása
- az egyetemi dolgozók munkaszerződésének jóváhagyása
- a jelölő bizottság javaslatának jóváhagyása az egyetem elnökének személye tekintetében
- dönt az egyetemi ingatlan eladásáról vagy megterheléséről, továbbá azok használati jogának átengedéséről, ill. lízingjéről nem egyetemi szervezet részéről, ha a használat meghaladja az öt évet
- minden olyan igazgatási jellegű döntés meghozatala, mely nem tartozik más szerv hatáskörébe
- engedély megadása bizonyos jogügyletek megkötéséhez.

Szenátus

A szenátus tagjait az alapszabály részletesen tartalmazza.¹⁷³ A szenátus tagjainak mandátuma kettő, ill. 3 évre szól. A három évre választott tagok mandátuma megújítható, legfeljebb két alkalommal.¹⁷⁴ A szenátus elnöke a rektor, legfeljebb két alrektor is választható.¹⁷⁵ A szenátus bármely hatáskörét átruházhatja egy általa felállított bizottságra, kari tanácsra vagy ez által felállított bizottságra. A szenátus mellett állandó bizottság működik.¹⁷⁶

A szenátus hatáskörei az alábbiak:¹⁷⁷

- megtehet bármely intézkedést, hogy biztosítsa az egyetem oktatási intézményeinek felügyeletét és megfelelő működését
- javaslatot tehet az igazgatóság és a végrehajtó bizottság fele egyetemi kar vagy iskola megalapítása és bezárása tárgyában
- jóváhagyja az oktatási programokat
- javaslatot tehet a kormányzótanács és a végrehajtási bizottság felé az egyetemet érintő bármely kérdésben
- doktori és tiszteletbeli doktori címet adományoz
- létrehozza az akadémiai ügyekben illetékes fegyelmi bizottságot a végrehajtó bizottsággal együttműködve és meghatározza ezek hatáskörét és eljárásrendjét.

Az egyetem alapszabálya külön nevesíti az oktatáspolitikai bizottságot,¹⁷⁸ mely többek között az egyetemi oktatáspolitikát és ennek végrehajtásának irányait határozza meg.

¹⁷³ Alapszabály 1.sz. melléklet 35. pont.

¹⁷⁴ Alapszabály 1.sz. melléklet 36. pont.

¹⁷⁵ Alapszabály 1.sz. melléklet 37. pont.

¹⁷⁶ Ennek hatásköreiről lásd: Alapszabály 1.sz. melléklet 42. pont.

¹⁷⁷ Alapszabály 1.sz. melléklet 38. pont.

¹⁷⁸ Ennek összetételéről lásd: Alapszabály 1.sz. melléklet 47. pont.

Az egyetem elnöke

Az egyetem elnöke felel az egyetem ügyintézéséért és ellátja az igazgatótanács által rábízott feladatokat.¹⁷⁹ Az elnök felel a végrehajtó bizottság, az igazgatótanács valamint a kormányzótanács határozatainak végrehajtásáért. Az elnök hivatalból tagja a szenátusnak, továbbá bármely egyetemi szerv ülésén jogosult részt venni. Az elnököt az igazgatótanács választja legfeljebb négy évre, mely legfeljebb összesen 12 évig megújítható. Az elnök bármely hatáskörét delegálhatja bármely egyetemi szervre vagy tisztviselőre.¹⁸⁰

A kormányzótanács az elnökkel történt konzultáció után egy vagy több alelnököt választhat.¹⁸¹

Kancellár

A kancellárt az elnök és a kormányzótanács elnökének javaslatára a kormányzótanács választja.¹⁸² A kancellár mandátumának hosszát a kormányzótanács határozza meg azzal, hogy a mandátum megújítható. A kancellárra az egyetem elnöke delegál hatáskörökkel a kancellárral történt egyeztetést követően. A kancellár feladatairól ezen túlmenően az egyetem alapszabálya nem rendelkezik.

Rektor

A rektort a szenátus választja négy évre az egyetem professzorai közül¹⁸³, mandátuma egyszer megújítható. A rektor a szenátus hozzájárulásával egy vagy két alrektort is kijelölhet az egyetem professzorai közül.¹⁸⁴

Bár a kari szerveket jelen összefoglaló nem tárgyalja,¹⁸⁵ megjegyzendő, hogy az egyetem alapszabálya nevesíti a kari tanácsokat¹⁸⁶, a közös tanácsokat¹⁸⁷, a dékánt¹⁸⁸ és az aldékánt¹⁸⁹ is.

IV. Szingapúr

A szingapúri felsőoktatási intézmények esetében a fenntartó minden esetben maga a városállam. A szingapúri felsőoktatást az Oktatási Minisztérium irányítja és kezeli. Az oktatási minisztert egy államminiszter (aki nem tagja a kabinetnek), egy parlamenti titkár és egy állandó titkár (Oktatás) segíti az oktatási ágazat irányításában.

A szingapúri oktatást szinte teljes egészében a kormány finanszírozza az általános bevételekből, bár az iskolákat és az egyetemeket arra ösztönzik, hogy pénzeszközöket szedjenek, különösen az erős épületinfrastruktúra hasznosításában. Az egyetemek és más felsőoktatási intézmények elkészítik saját költségvetésüket, amelyet az Oktatási Minisztériumhoz nyújtanak be.

Az oktatási miniszter által kinevezett oktatási főigazgató jogosult bármely intézmény vagyongazdálkodása kapcsán vétót gyakorolni, a létesítő okirat módosítását, részeinek törlését kezdeményezni, az igazgatótanácsot eltávolítani.

¹⁷⁹ Alapszabály 1.sz. melléklet 59. pont.

¹⁸⁰ Alapszabály 1.sz. melléklet 62. pont.

¹⁸¹ Alapszabály 1.sz. melléklet 61. pont.

¹⁸² Alapszabály 1.sz. melléklet 60. pont.

¹⁸³ Alapszabály 1.sz. melléklet 65. pont.

¹⁸⁴ Alapszabály 1.sz. melléklet 66. pont.

¹⁸⁵ Lásd még az egyéb tisztviselőket itt: Alapszabály 1.sz. melléklet 69-71. pont.

¹⁸⁶ Alapszabály 1.sz. melléklet 54-56. pont.

¹⁸⁷ Alapszabály 1.sz. melléklet 57. pont.

¹⁸⁸ Alapszabály 1.sz. melléklet 67. pont.

¹⁸⁹ Alapszabály 1.sz. melléklet 68. pont.

Oktatási Pénzügyi Tanács feladata a Miniszter számára tanácsadás, az intézményi finanszírozás adminisztrációja, az intézményvezető által készített éves célkitűzések és beszámolók jóváhagyása.

A Fellebbviteli Tanács feladata az oktatási főigazgató határozataival szembeni valamennyi fellebbezés meghallgatása és elbírálása.

Minden oktatási intézmény felett törvényességi felügyeletet gyakorol az Oktatási Igazgatási Bizottság országos hatáskörrel.

Intézményi példa – Szingapúri Nemzeti Egyetem

1. Kancellár:

A Szingapúri Köztársaság elnöke az egyetem kancellárja. A kancellár hatalommal rendelkezik a diplomák megszerzésében. A kancellár kinevezhet személyeket Pro-Kancellároknak, ha ezt helyesnek tartja. Ha a kancellár nem tudja gyakorolni egyik funkcióját sem, akkor felhatalmazhatja a Pro-Kancellárokat, hogy gyakorolhassák ezeket a funkciókat a nevében. Jelenleg a kancellár által kinevezett öt Pro-Kancellár van.¹⁹⁰

2. Igazgatótanács¹⁹¹

Az Oktatási Minisztérium által kinevezett Igazgatótanács felelős annak biztosításáért, hogy az Egyetem az oktatási és kutatási célok elérése érdekében járjon el, és hogy az Egyetem pénzeszközeit és eszközeit megfelelő módon elszámolják és megóvják. A tagok olyan józan ítélőképességű személyek, akiknek jelentős tapasztalata van a közszolgálatban, a magánszektorban vagy az egyetemeken. A tagokat a Miniszter bármikor eltávolíthatja és helyükre új igazgatósági tagokat jelölhet ki. Jelenleg 22 tagja van, de számuk a Miniszter mérlegelési jogkörébe tartozik.

3. Elnök:

Az Igazgatótanács által kinevezett NUS elnöke az Egyetem fő vezetője és első oktatója. Az Igazgatótanács az Elnökkel konzultálva kinevezi az egyetem vezetőségét is. A management közösen dolgozza ki és valósítja meg az egyetem célkitűzéseit.

4. Szenátus:

A szenátus az egyetem legmagasabb tudományos testülete. Az egyetem elnöke elnökletével a szenátus legalább félévente egyszer ülésezik az oktatási politikával és más tudományos kérdésekkel kapcsolatos kérdésekről.

Bizottságok:

- *University Committee on Educational Policy (UCEP) – Oktatási Politika Egyetemi Bizottsága*

¹⁹⁰ <http://www.nus.edu.sg/nusbulletin/general-information/university-organisation/chancellery/>

¹⁹¹ <http://www.nus.edu.sg/about/board-of-trustees>

- *Board of Undergraduate Studies (BUS) – Egyetemi tanulmányok Bizottsága*
- *Board of Graduate Studies (BGS) – Doktori Fokozatú Tanulmányok Bizottsága*

Tagok:

- *Ex Officio Members (=hivatali tagok)*
- *Senate Delegation Members (=küldöttségi tagok)*
- *Elected Members (=választott tagok)*

V. Lengyelország

1. Összefoglaló

Jelen fejezetben a Krakkói Egyetem jogállását vizsgáljuk.

A krakkói egyetem állami felsőoktatási intézmény,¹⁹² szervezeti értelemben karokra oszlik.¹⁹³ Az egyetemnek az alábbi fő szervei vannak:¹⁹⁴

- szenátus
- rektor

A krakkói egyetem működésére – ideértve a törvényes működés biztosítását – az állam az oktatási miniszter jogszabályai és az egyetem finanszírozása által meghatározó befolyást gyakorol. A krakkói egyetem esetében a szenátus nem csupán az egyetemi tudományos élet szempontjából a legfőbb egyetemi szerv, hanem az egyetem legfontosabb stratégiai döntéseinek elfogadása is ezen szerv jogszabályai közé tartozik. A krakkói egyetem szervezetrendszeréből kiemelendők a szenátusi bizottságok, ill. ezek elnökei, melyeknek a 3. pont szerinti jogszabályai érdemi vizsgálatot tesznek lehetővé a működési területükön. Operatív értelemben a krakkói egyetem legfontosabb szerve a rektor, mely az egyetem működését irányítja és aki a szenátusnak tartozik felelősséggel. A rektor az előkészítő tevékenysége (pl.: pénzügyi és befektetési terv) révén a szenátus jogszabályait is érdemben befolyásolni tudja. Az egyetemi adminisztráció vezetése a krakkói egyetemen a kancellár felelőssége, aki a rektornak felelős a tevékenységéért. Az egyetemet érintő finanszírozási, ill. gazdálkodási szabályok közül pedig kiemelendő az, hogy a krakkói egyetem jogosult tandíjat szedni a hallgatóktól, továbbá jogosult – az alapszabályban meghatározott feltételekkel – vállalkozási tevékenységet folytatni.

2. Az egyetem jogállása. Fenntartói kapcsolat

A krakkói egyetemre mint állami felsőoktatási intézményre kiterjed a lengyel felsőoktatási törvény hatálya.¹⁹⁵ A krakkói egyetem jogi státusza szerint jogi személy, az állam által alapított felsőoktatási intézmény.¹⁹⁶ Az állam mint alapító¹⁹⁷ irányítási joga a krakkói egyetemre is kiterjed.¹⁹⁸ A krakkói egyetem első rektorát az oktatási miniszter nevezte ki, míg első alapszabályát ugyancsak az oktatási miniszter alkotta meg.¹⁹⁹

Az állam a krakkói egyetem életébe az *oktatási miniszteren* keresztül jogosult beavatkozni (lásd az oktatási miniszter rendeletalkotási és felfüggesztési jogát).²⁰⁰ A rektornak jelentéstételi kötelezettsége van a miniszter felé,

¹⁹² Alapító okirat 1.§ (1) bek.

¹⁹³ Alapító okirat 47.§ (1) bek.

¹⁹⁴ Alapító okirat 21.§.

¹⁹⁵ Act of 27 July 2005. Law on higher education („Lengyel felsőoktatási törvény”). 1. szakasz (1) bek.

https://www.nauka.gov.pl/g2/original/2013_12/d687905792f5ff6a3ecf84d7df4f8e57.pdf (Utolsó lehvás: 2018.03.27.)

¹⁹⁶ Lengyel felsőoktatási törvény 12. §, 2. § (1) bek. 2. pont.

¹⁹⁷ Lengyel felsőoktatási törvény 18. § (1) bek.

¹⁹⁸ Lengyel felsőoktatási törvény 2. § (1) bek. 2. pont.

¹⁹⁹ Lengyel felsőoktatási törvény 19. § (2)-(3) bek.

²⁰⁰ Lengyel felsőoktatási törvény 9. §, 9b. §, 9c. §, 11b. §.

ha valamelyik oktatási egység már nem felel meg a jogszabályi követelményeknek, valamint egyéb jelentési és tájékoztatási kötelezettséget is előír számára a törvény a miniszter irányába.²⁰¹

A krakkói egyetem működése felett az oktatási miniszter gyakorol felügyeleti jogkört: ellenőrzi, hogy az egyetem a tevékenysége során a jogszabályoknak, az alapszabályának, a tevékenységi engedélyében foglaltaknak megfelelően működik-e és az állami forrásokat megfelelően kezeli-e; e körben a minisztert felvilágosítás kérési és vizsgálati jog is megilleti.²⁰² A jogszabálysértő határozatot, amit bármely egyetemi szerv (ideértve a rektort is) hoz, az oktatási miniszter megsemmisítheti.²⁰³ Jogsértő egyetemi tevékenység esetén az oktatási miniszter felszólíthatja az egyetemet a szabályszerű működés helyreállítására.²⁰⁴ Súlyos jogsértés esetén az oktatási miniszter kezdeményezheti az egyetem felszámolását.²⁰⁵ A rektor súlyos jogsértése esetén az oktatási miniszter jogosult a rektor felmentését kérni a szenátustól.²⁰⁶ Az oktatási miniszter jogosult speciális feladattal is megbízni az egyetemet a megfelelő forrás biztosítása mellett a tanítás és a kutatói személyzet fejlesztése területén.²⁰⁷

Intézményi szervezet és gazdálkodás:

Szenátus

*A szenátus tagjai a következők:*²⁰⁸

- rektor
- rektorhelyettes
- dékán(ok)
- választott tisztségviselők (tanárok, diákok, egyetemi dolgozók).

*A szenátus ülésein tanácsadói minőségben is részt vesznek meghatározott személyek (pl.: kancellár).*²⁰⁹

*A szenátus rendes és rendkívüli ülését a rektor hívja össze.*²¹⁰ *A szenátus üléseit a rektor vezeti, bizonyos kivételekkel.*²¹¹ *A rendkívüli ülés összehívását kezdeményezheti a rektor, a szenátus tagjainak egyharmada vagy a kari tanács.*²¹²

*A szenátus hatáskörei az alábbiak:*²¹³

- az egyetem alapszabályának elfogadása és módosítása
- tanulmányi szabályzatok elfogadása
- az egyetemi működés stratégiai irányainak meghatározása
- irányelvek meghatározása az egyetem és a karok felé
- az egyetem és a rektor tevékenységének értékelése, éves jelentés elfogadása
- oktatási egységek (ideértve a karokat is²¹⁴) létesítése, átalakítása, megszüntetése
- tantárgyak létesítése és megszüntetése
- hozzájárulás megadása meghatározott szervezeti egységek létrehozásához,
- meghatározott szabályzatok elfogadása,
- véleménynyilvánítás
- az egyetem pénzügyi és befektetési tervének elfogadása,
- az egyetem pénzügyi beszámolójának elfogadása

²⁰¹ Lengyel felsőoktatási törvény 11d. § (4) bek., 35. § (1)-(3) bek.

²⁰² Lengyel felsőoktatási törvény 33. § (1) bek., 34. § (1) bek.

²⁰³ Lengyel felsőoktatási törvény 36. § (1) bek.

²⁰⁴ Lengyel felsőoktatási törvény 37. § (1)-(2) bek.

²⁰⁵ Lengyel felsőoktatási törvény 37. § (3) bek.

²⁰⁶ Lengyel felsőoktatási törvény 38. § (1) bek.

²⁰⁷ Lengyel felsőoktatási törvény 40. § (1) bek.

²⁰⁸ Alapító okirat 22.§

²⁰⁹ Alapító okirat 23.§ (3) bek.

²¹⁰ Alapító okirat 23.§ (1) és (2) bek.

²¹¹ Alapító okirat 23.§ (4) és (5) bek.

²¹² Alapító okirat 23.§ (2) bek.

²¹³ Alapító okirat 24.§

²¹⁴ A karokat érintő ilyen döntés esetén a rektor a javaslattevő szerv. Alapító okirat 47.§ (2) bek.

- értékpapírok eladási, vételi és megterhelési elveinek meghatározása, ha ezt a törvény nem szabályozza
- ösztöndíjak létrehozása
- az egyetem felső hitelfelvételi korlátjának meghatározása
- hozzájárulás adása a az Alapító okirat 127. §-a szerinti vételhez, eladáshoz, terheléshez, továbbá vállalat vagy más gazdasági szervezet alapításához, ehhez történő csatlakozáshoz, valamint pénzügyi alap létrehozásához.

A szenátusnak vannak állandó és ad hoc bizottságai. Állandó bizottságok a következők:²¹⁵

- tudományos és választási bizottság
- kutatásfinanszírozási és nemzetközi kapcsolatok bizottsága
- oktatási bizottság
- vagyoni és pénzügyi bizottság
- bioetikai bizottság
- díjadományozó bizottság.

Az állandó bizottságok feladata a véleménynyilvánítás és javaslattétel a területüket érintő kérdésben.²¹⁶

Az ad hoc bizottságok feladata meghatározott kérdések vizsgálata.

A bizottságok tagjait a szenátus választja.²¹⁷ A szenátusi bizottságnak elnöke van, melynek feladata – többek között – a szenátusi bizottság tevékenységéről a szenátus felé beszámolnia.²¹⁸ A bizottsági elnök az egyetem bármely szervezeti egységétől, oktatótól és tanulótól kérhet felvilágosítást, információt, jelentést és egyéb dokumentumot a vizsgálati körben. A bizottsági elnök megidézheti a bizottság ülésére az egyetem bármely hallgatóját, oktatóját és dolgozóját.²¹⁹

Rektor, rektorhelyettes

A rektor az egyetem legfőbb szerve,²²⁰ irányítja az egyetem működését és dönt az egyetemet érintő valamennyi olyan kérdésben, melyet a jogszabály vagy az egyetem alapszabálya nem utal más egyetemi testület vagy a kancellár hatáskörébe.²²¹ A rektor hatáskörei különösen a következők:

- az egyetem külső képviselése
- dönt az egyetemet érintő vagyoni vagy üzleti kérdésben
- egyetemi szervezeti egység létesítése, átalakítása és megszüntetése
- felügyeli az egyetem oktatási és kutatási tevékenységét
- valamennyi egyetemi dolgozó, oktató és tanuló feljebbvalója
- felügyeli az egyetem igazgatási és üzleti szervezetének tevékenységét
- együttműködési megállapodást köt külföldi oktatási intézménnyel
- gondoskodik a jogi normák betartásáról és a biztonságról az egyetem területén
- dönt a dékán bármely döntése elleni fellebbezésről
- benyújtja a szenátus részére az egyetemi tevékenységéről szóló jelentést
- benyújtja a szenátus részére az egyetem pénzügyi és befektetési tervének tervezetét és a pénzügyi beszámolót.
- igazgatási jellegű feladatkörök.²²²

Külön is hangsúlyoznám, hogy az egyetem vagyonkezeléséért a rektor felelős, mely feladatát a kancellár és az egyetemi szervezeti egységek vezetőinek segítségével látja el.²²³ A 20.000 zlotyt meghaladó értékű

²¹⁵ Alapító okirat 25.§ (2) bek.

²¹⁶ Alapító okirat 25.§ (3) bek.

²¹⁷ Alapító okirat 25.§ (5) bek.

²¹⁸ Alapító okirat 26.§ (1) bek.

²¹⁹ Alapító okirat 26.§ (2) bek.

²²⁰ Alapító okirat 27.§ (1) bek.

²²¹ Alapító okirat 27.§ (4) bek.

²²² Alapító okirat 95.§ (1) bek.

²²³ Alapító okirat 124.§ (1) bek.

vagy egyébként az egyetemi tradíciókra tekintettel kivételes értékű ingó vagy ingatlan vagyontárgy megvételéhez, kezeléséhez és megterheléséhez, valamint ilyen örökség vagy ajándék elfogadásához a szenátus hozzájárulására van szükség.²²⁴

A rektort az elektori kollégium választja.²²⁵ Az elektori kollégium összetételét az egyetem alapszabálya tartalmazza.²²⁶

A rektorhelyettest – a megválasztott rektor javaslatára – ugyancsak az elektori kollégium választja, számuk legfeljebb öt lehet.²²⁷ A rektorhelyettes az egyetem képviselőjét látja el és a rektor rendelkezése szerint bármely területen eljárhat.²²⁸

A rektor jogosult jogi képviselő és állandó vagy ad hoc rektori bizottság megbízására, ill. kijelölésére.²²⁹ Az állandó rektori bizottságok a következők²³⁰:

- tiszteletbeli fokozatokat adományozó bizottság
- egészségügyi bizottság
- Collegium Medicum bizottság.

Egyetemi karok, közös egyetemi, karok közötti és karokon kívüli szervek

Az egyetemi karok szervei a dékán és a kari tanács²³¹, a karok belső szervezeti egységeit pedig az egyetem alapszabálya tartalmazza.²³² Az egyetemi karok ismertetésére jelen összefoglaló – a korábbiakhoz hasonlóan – nem tér ki.

Az egyetemi karokon kívül az egyetemnek vannak karon kívül álló, karok közötti és közös egyetemi szervezeti egységei is.²³³ Karon kívüli egyetemi szervezeti egység az egyetemi könyvtár, az egyetemi levéltár és az egyetemi múzeum.²³⁴ A karon kívüli szervezeti egységek szervezetéről és a feladatairól az egyetem alapszabálya,²³⁵ a karok közötti és a közös egyetemi szervezeti egységek szervezeti beosztását és feladatait pedig a szenátus határozata szabályozza, melyet a szenátus az adott szervezeti egység vezetőjének a javaslatára fogad el.²³⁶ A rektor a saját döntése alapján vagy a dékán javaslatára jogosult ún. támogató egységeket is létrehozni az egyetemi szervezetrendszeren belül.²³⁷ Az egyetemi alapszabály az egyetem egészségügyi létesítményéről is rendelkezik.²³⁸

Kancellár, kancellárhelyettes

Az egyetem szervezetét a kancellár irányítja, a rektor felügyelete mellett.²³⁹ A kancellár az igazgatási jellegű feladatait az alábbi területeken látja el:

- az egyetemi adminisztráció irányítása
- az egyetemi vagyon kezelése
- technikai és szállítási feladatok ellátása
- befektetési és javítási, felújítási feladatok ellátása

²²⁴ Alapító okirat 127.§ (1)-(2) bek.

²²⁵ Alapító okirat 108.§ (1) bek.

²²⁶ Alapító okirat 109.§ (1) bek.

²²⁷ Alapító okirat 28.§ (1) bek.

²²⁸ Alapító okirat 28.§ (3) bek.

²²⁹ Alapító okirat 29-30. §

²³⁰ Alapító okirat 30.§ (3) bek.

²³¹ Alapító okirat 31-37.§

²³² Alapító okirat 50.§.

²³³ Alapító okirat 66.§ (1) bek.

²³⁴ Alapító okirat 67.§.

²³⁵ Alapító okirat 68-77.§.

²³⁶ Alapító okirat 79.§

²³⁷ Alapító okirat 80-83.§.

²³⁸ Alapító okirat 84-90. §.

²³⁹ Alapító okirat 93.§ (1) bek.

- információk és dokumentumok köröztetése
- szociális feladatok ellátása
- dolgozókkal kapcsolatos ügyek intézése az alapszabályban meghatározott kivételekkel
- egyéb, a rektor által delegált feladatok.

A kancellár ellátja azon egyetemi szervezeti egységek vezetését, melyek a kancellár feladatköreinek megfelelő területen tevékenykednek.²⁴⁰ Ezen szervezeti egységek vezetőit a rektor a kancellár javaslatára nevezi ki,²⁴¹ továbbá ezen szervezeti egységek dolgozói felettese a kancellár.²⁴² Az egyetem szervezeti és működési szabályzatát a kancellár a kancellár javaslatára a rektor fogadja el, miután a konzultált a szenátussal.²⁴³

A kancellárt a rektor nevezi ki, miután konzultált a szenátussal.²⁴⁴ A kancellár javaslatára a rektor legfeljebb három kancellárhelyetteset nevezhet ki, a kancellárhelyettes kötelezettségeit a kancellár és a rektor közösen határozzák meg.²⁴⁵ Az egyetem főkönyvelője az egyetem egyik kancellárhelyettese.²⁴⁶ A főkönyvelő a rektornak és a szenátusnak tartozik felelősséggel.²⁴⁷ A kancellár a rektornak tartozik felelősséggel.²⁴⁸

Kiemelendő az egyetem szervezetrendszeréből egy ad hoc szerv, az egyetemi választási bizottság, melynek tagjait a szenátus nevezi ki a rektor javaslatára.²⁴⁹ Ezen bizottság az alábbiak szerint tevődik össze:

- 15 tudományos oktató
- 5 egyetemi hallgató
- 2 doktori hallgató
- 1 alkalmazott.

A bizottság elnöke csak tudományos fokozattal rendelkező oktató lehet. A bizottság mandátuma 4 évre szól.²⁵⁰ E bizottság feladatait (pl. az egyetemi választás lebonyolítása, a választás érvényességének megállapítása) az egyetem alapszabálya részletesen tartalmazza.²⁵¹ Nem keverendő össze ezen bizottság az elektori kollégiummal.²⁵²

Az egyetem gazdálkodása

A krakkói egyetemnek az alapításkor az állam és a helyi önkormányzat nyújtott vagyont,²⁵³ felszámolása esetén ugyancsak a vagyon az államra, ill. a helyi önkormányzatra száll vissza.²⁵⁴

Az egyetem gazdálkodását három forrás biztosítja²⁵⁵:

- állami források²⁵⁶
- saját források
- egyéb források.

Az egyetemnek juttatandó állami források összegének meghatározásáért és elosztásáért az oktatási miniszter felelős.²⁵⁷ Az egyetem az állam részéről alapvetően a nappali tagozatos hallgatók után kapja a

²⁴⁰ Alapító okirat 98.§ (2) bek.

²⁴¹ Alapító okirat 96.§ (2) bek.

²⁴² Alapító okirat 99.§ (1) bek.

²⁴³ Alapító okirat 92.§ (1) bek.

²⁴⁴ Alapító okirat 93.§ (3) bek.

²⁴⁵ Alapító okirat 93.§ (6)-(7) bek., 94. § (4) bek.

²⁴⁶ Alapító okirat 94.§ (1) bek.

²⁴⁷ Alapító okirat 94.§ (3) bek.

²⁴⁸ Alapító okirat 93.§ (34) bek.

²⁴⁹ Alapító okirat 103.§ (1) bek.

²⁵⁰ Alapító okirat 103.§ (2) bek.

²⁵¹ Alapító okirat 103.§ (4)-(5) bek.

²⁵² V.ö. Alapító okirat egyrésztől a 103. § (1) és (4) bek., másrésztől a 108. § (1) bek. és 109. § (1) bek.

²⁵³ Lengyel felsőoktatási törvény 90. § (2) bek.

²⁵⁴ Lengyel felsőoktatási törvény 90. § (5) bek.

²⁵⁵ Alapító okirat 129.§. Lásd még a lengyel felsőoktatási törvényt, 98. § (1) bek.

²⁵⁶ Lengyel felsőoktatási törvény 15. § (1) bek., 92. § (1) bek.

forrást, de az állam és a helyi önkormányzat egyéb forrást is biztosíthat számára.²⁵⁸ Az egyetem jogosult meghatározott feltételek szerint tandíj kivetésére is.²⁵⁹

A gazdálkodás forrását az egyetem alapszabályában meghatározott tényezők határozzák meg.²⁶⁰ Az egyetem gazdálkodása során független és a befektetési és pénzügyi terve alapján jár el,²⁶¹ melyet a szenátus fogad el minden évben.²⁶² A befektetési és pénzügyi terv végrehajtását a rektor felügyeli a pénzügyi rektorhelyettes segítségével, továbbá a befektetési és pénzügyi tervben is a rektor jogosult változtatást eszközölni, a szenátus jóváhagyásával.²⁶³ Amennyiben az adott tranzakció befektetési eszközt érint, melynek piaci értéke meghaladja a 250.000 eurónak megfelelő zlotyt, úgy ahhoz az államkincsárért felelős miniszter hozzájárulására van szükség.²⁶⁴

A krakkói egyetem jogosult gazdasági tevékenységet folytatni, amennyiben ehhez elegendő személyzettel és anyagi forrással rendelkezik. Az egyetemi gazdasági tevékenység profitja az egyetem jogszabályi feladatainak ellátására fordítandó. Az egyetem gazdasági tevékenységet a kutató, szolgáltatói és termelői szektor azon területén folytathat, mely megfelel az adott egyetemi szervezeti egység tevékenységi területének.²⁶⁵ Amennyiben ezen gazdasági tevékenységet az egyetem külön szervezeti és jogi formában kívánja folytatni, úgy az ehhez kapcsolódó döntést a rektor hozza meg a szenátus jóváhagyásával.²⁶⁶

---

²⁵⁷ Lengyel felsőoktatási törvény 94. cikk (1) és (3) bek., 95. § (2) bek., 96. § (1) bek., 96a. §

²⁵⁸ Lengyel felsőoktatási törvény 93. cikk (6) bek., 94b. § (1) bek., 94c. §.

²⁵⁹ Lengyel felsőoktatási törvény 99. § (1) bek.

²⁶⁰ ²⁶⁰ Alapító okirat 130.§ (1) bek.

²⁶¹ Alapító okirat 131.§ (1) bek.

²⁶² Alapító okirat 131.§ (4) bek.

²⁶³ Alapító okirat 132.§ (2)-(3) bek.

²⁶⁴ Lengyel felsőoktatási törvény 90. § (4) bek.

²⁶⁵ Alapító okirat 128.§ (1)-(2) bek. Lengyel felsőoktatási törvény 7. §.

²⁶⁶ Alapító okirat 128.§ (4) bek.